

NORDIC SCENE

De nieuwe politieke cultuur uit Scandinavië

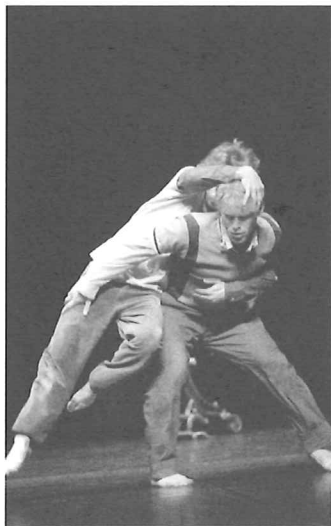
Van 20 november tot 8 december jl. was Brussel het podium voor een uniek aanbod van dans, theater, performance en muziek uit Scandinavië. Het is een regio die nog steeds mijlener van het Europese centrum blijkt te liggen. Strindberg, Ibsen en Norén, daar hebben we al van gehoord. Maar wat zich vandaag op de noordelijke scène afspeelt? *Ingen aning*, zoals ze in het Zweeds zo mooi zeggen. Geen idee. *Nordic Scene* hielp. Het initiatief groeide uit de Euro Theater Festivals waarmee de vorige KVS-leiding achtereenvolgens de nieuwe Engelse, Duitse en Spaanse theaterscène aan het Belgische publiek voorstelde. Nu was bewust gekozen voor een multidisciplinaire presentatie van een groep landen, én voor een breed samenwerkingsverband met een rist andere – ook internationale – cultuurinstellingen. Het resultaat werd een interessante confrontatie met hoe podiumkunsten vandaag nog expliciet maatschappelijk werkzaam kunnen zijn zonder daarom automatisch aan artistieke waarde te moeten inboeten.

Midden in *This is not a test* stopt de Zweedse choreograaf Rasmus Ölme abrupt met dansen. De vraag die hij rechtstreeks de zaal inslingert, is even onverwacht als pertinent politiek: 'Whose fault is it?' Hij doelt op de sociale ellende buiten het theater. De zaal zwijgt ongemakkelijk, zoals zalen altijd ongemakkelijk zwijgen onder een aangefloopt zaallicht. Ölmes eigen spontane storm van antwoorden bestaat alleen maar uit nieuwe vragen: 'Is het de schuld van het kapitalisme? Van de rijken? Van

de regering? Hebt ú daar, ja ú, al een goede daad verricht vandaag?' Opgewonden begint hij de podiumspots te omtmantelen. Gedaan met spelen. Fini. Spelen is zinloos.

In de totaalbreuk in *This is not a test* kristalliseert het hele *Nordic Scene*-gebeuren. Nagenoeg alle geprogrammeerde voorstellingen flirten op één of andere manier met politieke boodschappen en/of meta-theatrale insteken. De essentie van dat flirten is een verwoed zoeken naar de juiste verhouding tot de nieuwe maatschappelijke werkelijkheid in Noord-Europa. Dat ziet zijn unieke sociale model steeds verder afbrokkelen en zijn extreem-rechtse partijen - vooral in Noorwegen en Denemarken - steeds verder oprukken. In Vlaanderen is de situatie niet anders. Maar terwijl wij het debat over het meer of minder vrijblijvende karakter van de podiumkunsten eerder náást het podium voeren, doen veel Scandinavische regisseurs en

This is not a test
RASMUS ÖLME / REFUG-COLLECTIEF
FOTO REFUG-COLLECTIEF

choreografen het er consequent óp.

This is not a test ging op 6 december 2001 in première in Kilen, het danszaaltje van het Stockholmsche Kulturhuset. Precies drie maand eerder speelde in dezelfde ruimte *Extacy +/- noll* van *Teatermaskinen*, mis-schien wel het laatste nog actieve én gesubsidieerde marxistische theatercollectief in Europa. De 'Theater-machine' klaagde met veel Brechtiaanse kunstgrepen de commercialiteit en het seksisme van de kapitalistische maatschappij aan. Ölmes plotse vraagstonde in *This is not a test* moet begrepen worden als een soort van parodie op zulke 'revolutoinaire' voorstellingen. Hij slikt zijn hoge woorden ook meteen weer in en trekt beschaamd weer ten dans. Maar ondertussen heeft het publiek toch een paar vragen opgedrongen gekregen die het niet echt gewoon is.

Ölmes pogingen om 'echt' te zijn, blijven trouwens onverminderd terugkomen. In het begin was zijn gsm al gaan rinkelen en even later lopen hij en zijn poulain Dan Johansson de zaal uit om backstage een spontane ruzie over een foute dansbeweging uit te vechten. Ook al woont Ölme in België en danste hij vooral bij Wim Vandekeybus en Les Ballets C. de la B., toch is het *this is not original*-opschrift op zijn T-shirt niet gelogen. Op de huidige Zweedse podia zijn doorbrekingen van de theatrale illusie – niet zelden wegens overgaande gsm's – schering en inslag. Lars Norén bijvoorbeeld enceneerde vorig jaar *De Meeuw* van Tsjechov als een ordinaire toneelrepetitie, waarbij sommige passages gewoon voorgelezen of telkens opnieuw gespeeld werden. Net als Norén voert Ölme een onderzoek naar de ondergrens van theater en dans, naar de werkelijkheids-waarde ervan. De eerste dansscènes in *This is not a test* zijn doodgewone presentatiekunstjes uit de sfeer van de streetdance. Later wordt zo snel mogelijk heen- en weergelopen over het podium en wordt er lang uitgeblazen. De titel van de voorstelling verwijst naar een uitroep

die alarmsirenes vergezelt: 'Dit is geen test, dit is echt!'

Ook in de Finse theatervoorstelling *The Voice of One Crying in the Wilderness* van het *Kajaani City Theatre* wordt af en toe openlijk commentaar geleverd op de relatie tussen illusie en (politieke) werkelijkheid. Dat gebeurt op de meest prangende manier in één van de laatste scènes, waar *angry young man* Mika minutenlang met opgeheven bijl boven het hoofd van een bedlegerige, bejaarde oorlogsveteraan staat, klaar om toe te hakken. Hij doet het natuurlijk niet, het is theater. Maar zijn boodschap is duidelijk: 'Deze scène loopt door als jullie hier buiten zijn. Ze loopt door om jullie hoek, op jullie werk, overall.' Mika staat – net als de zieke oude – symbool voor de vele *losers* die tussen de mazen van het Finse sociale vangnet zijn gegleden en voor hun kleine eenzame tragedie een antagonist zoeken waar ze hun woede op kunnen koelen. Want 'hun boosheid is het enige dat deze maatschappij hen nog niet heeft afgepakt'.

Voor Mika zijn niet alleen de 'oude nuttelozen' de schuldigen, maar vooral ook 'de nikkers'. In een door en door racistische monoloog brengt hij het relaas van hoe hij op een avond op zoek ging naar zwarte allochtonen: 'Zo vond ik er eentje in de vrouwendouches van het zwembad, met zijn lul in zijn eigen bek.' Voor elke gevonden negerkop haalt hij met spottend gegrap een kokosnoot boven. Hij splijt ze één voor één en zet er theelichtjes in. Mika's scène zorgde in het nagesprek bij de voorstelling in KVS/de bottelarij voor nogal wat opschudding. Wij Belgische toeschouwers moeten weer volop wennen aan confronterende theaterbeelden over de hete maatschappelijke hangijzers, zeker als ze zo expressief en expressionistisch recht in ons gezicht uitgespuwd worden als in *The Voice of One Crying in the Wilderness*.

De voorstelling is een therapeutische afrekening met de verschillende